

Korte beschrijving cultuurhistorische waarde Vlaamse schuur Venweg 2a te Alphen

De Vlaamse schuur anno 2023. Foto initiatiefnemer

Luchtfoto anno 2022

In het uiterste zuiden van Alphen-Chaam bevindt zich het buurtschap Boshoven. Het buurtschap kent een lange historie en staat op het Kadastraal Minuutplan van 1827 als gehucht 'Baarle Boshoven' ingetekend. Eén van de historische boerderijcomplexen binnen het buurtschap bevindt zich aan de Venweg 2a. De boerderij en Vlaamse schuur van dit complex staan ook op de kaart van 1827. De andere historische bijgebouwen zijn in de loop der tijd verdwenen. Ook valt op dat de wegenstructuur is gewijzigd, waarbij het pad dat tussen de boerderij en de schuur liep, is verdwenen.

Kadastraal Minuutplan 1811-1832 (ter plaatse opgemaakt in 1827), Alphen en Riel, sectie G, blad 02. In de cirkel het boerderijcomplex aan de huidige Venweg 2a.

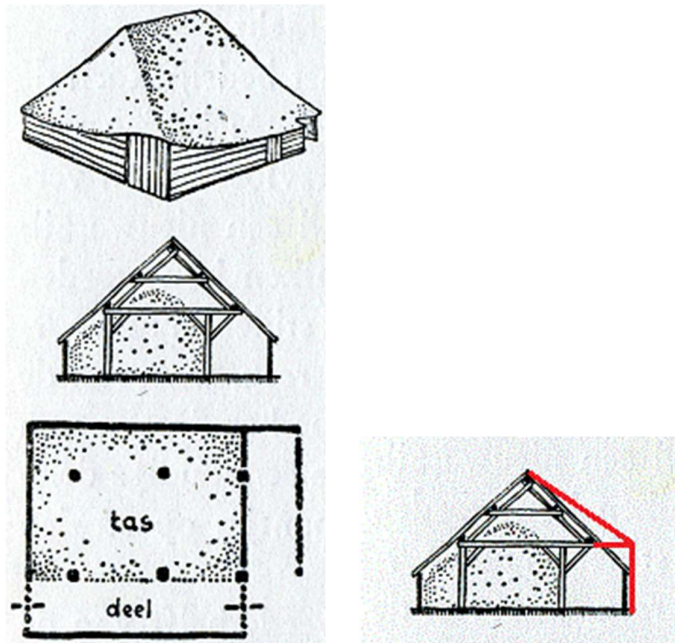

Uitsnede Kadastraal Minuutplan, waarbij de Vlaamse schuur is omcirkeld

Hoewel de Vlaamse schuur in de loop der jaren aan alle zijden is voorzien van aanbouwen (uit de tweede helft van de twintigste eeuw), is de historische kern goed bewaard gebleven. Dit betreft het gedeelte dat met rode dakpannen is gedekt.

Intern is een op het eerste gezicht complete Vlaamse schuurconstructie met twee belangrijke bouwfases aanwezig. De oudste bouwfase bestaat uit eikenhouten gebintportalen, die geheel volgens de typologische traditie aan de ene zijde zijn voorzien van ankerbalken en aan de andere zijde (ter plaatse van de deel) van dekbalken. Hak- en zaagsporen wijzen op een datering vóór 1827. De zeer lage aansluiting van de korbelen op de staanders zien we terug bij de Vlaamse schuren aan Boschoven 6 te Baarle-Nassau (gemeentelijk monument) en de Cauwelaerseweg 5 te Ulvenhout AC (rijksmonument, gesloopt in 1990). De schuur aan Boschoven 6 wordt grofweg in de zeventiende of achttiende eeuw gedateerd, de schuur aan de Cauwelaerseweg was voorzien van het jaartal 1686. De tweede bouwfase van de schuur aan de Venweg betreft een verlenging van de dekbalkzijde door middel van een schuine las en de toevoeging van een extra rij gebintstaanders aan de deelszijde.

Hiermee werd de deel toegankelijk voor bredere en hoger opgetaste oogstwagens. Bovendien ontstond er meer bergruimte in de kap. De zijgevel en kapconstructie van de Vlaamse schuur moeten ook in deze fase zijn aangepast. Met nader onderzoek kan een datering aan deze bouwphase worden toegekend. Op basis van de aangeleverde foto's wordt een datering in de negentiende eeuw vermoed.

Schematische weergave van een Vlaamse schuur, met rechts in rood een schematische weergave van de tweede bouwphase.

Bron: R.C. Hekker

Op grond van de nu beschikbare informatie kan worden gesteld dat we hier te maken hebben met een Vlaamse schuur waarvan het meest essentiële onderdeel – de gebintconstructie – gaaf bewaard lijkt te zijn gebleven. Vermoedelijk heeft het gebouw in de basis een dusdanige ouderdom dat voor Alphen-Chaam sprake is van een hoge zeldzaamheid (zeker na de sloop van de Vlaamse schuur aan de Cauwelaerseweg 5). Daarnaast is sprake van een hoge zeldzaamheid vanwege de gelaagdheid in het gebint (twee historische bouwfasen). Het exterieur van de schuur is sterk aangetast door latere aanbouwen. De oorspronkelijke opzet en hoofdvorm zijn echter nog goed te herleiden (en te herstellen) aan de hand van het gebint. Bij Vlaamse schuren bestond het exterieur doorgaans uit relatief vergankelijke materialen (stro, twijgen, leem, houten potdekselwerk), die als een 'tentdoek' om de constructie heen werden gedrapeerd. Na een aantal decennia was dergelijk materiaal aan vernieuwing toe, terwijl de inwendige constructie bleef bestaan. Vanaf grofweg de negentiende eeuw werden soms ook geveldelen van baksteen toegepast in Vlaamse schuren.

Een locatiebezoek en nader onderzoek kunnen meer informatie aan het licht brengen over de toegepaste materialen, constructie en mogelijke ouderdom van de Vlaamse schuur. Indien gewenst kan met dendrochronologisch onderzoek de exacte kapdatum van het toegepaste hout worden bepaald.

Interieur van de Vlaamse schuur richting achtergevel (west). De foto is genomen in de tasruimte. Opvallend is de zeer lage aansluiting van de korbelen (schuin geplaatste balken) op de gebintstaanders. Mogelijk heeft de achtergevel ook historische waarde.
Foto initiatiefnemer, 2023

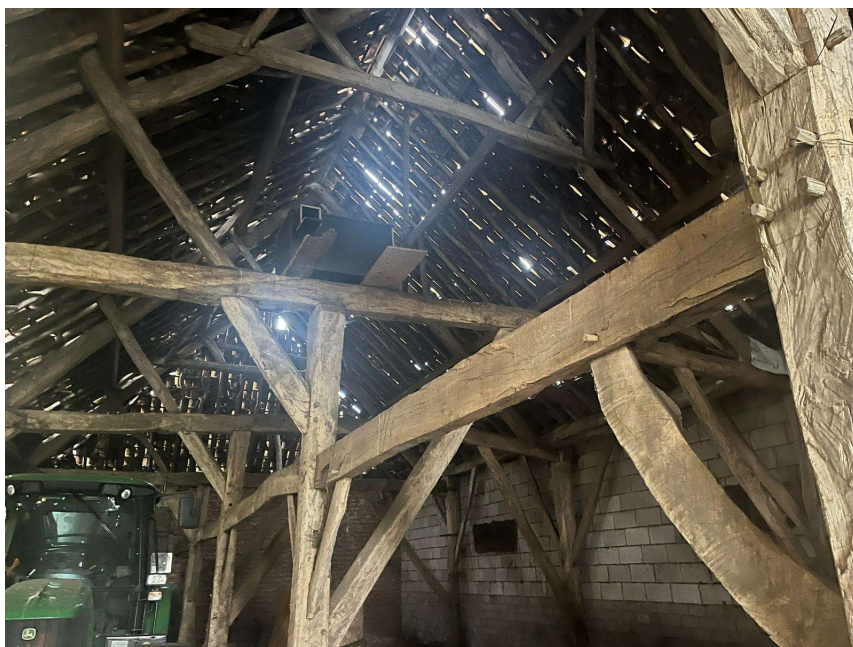
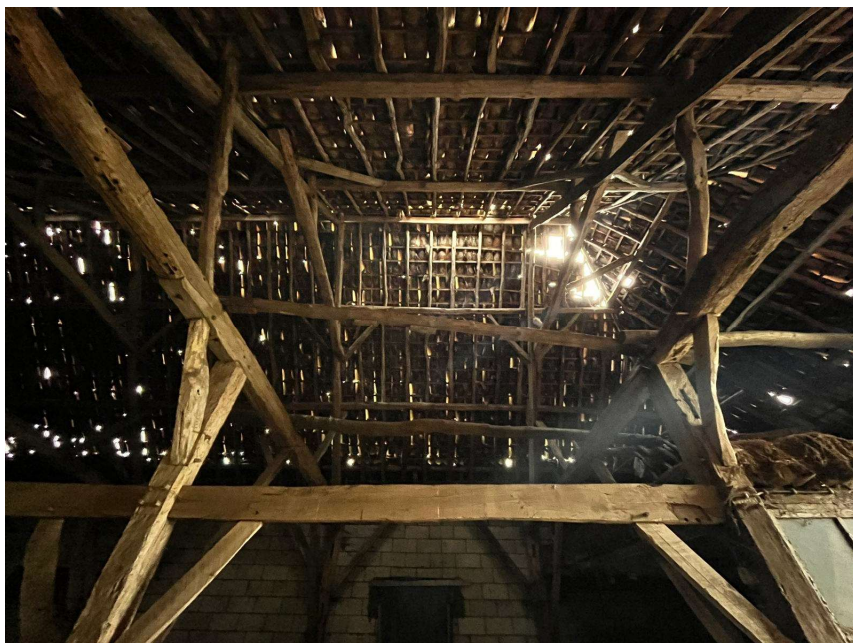

Foto vanuit de deel richting achtergevel/rechterzijgevel (west/noord). Hier zijn op de staander sporen van het kantrechten met een bijl zichtbaar en op de korbeel zaagsporen van een handzaag. Verder zijn de houten pen-en-gatverbindingen zichtbaar. Tenslotte is in de dekbalk de tweede bouw fase zichtbaar.
Foto initiatiefnemer, 2023

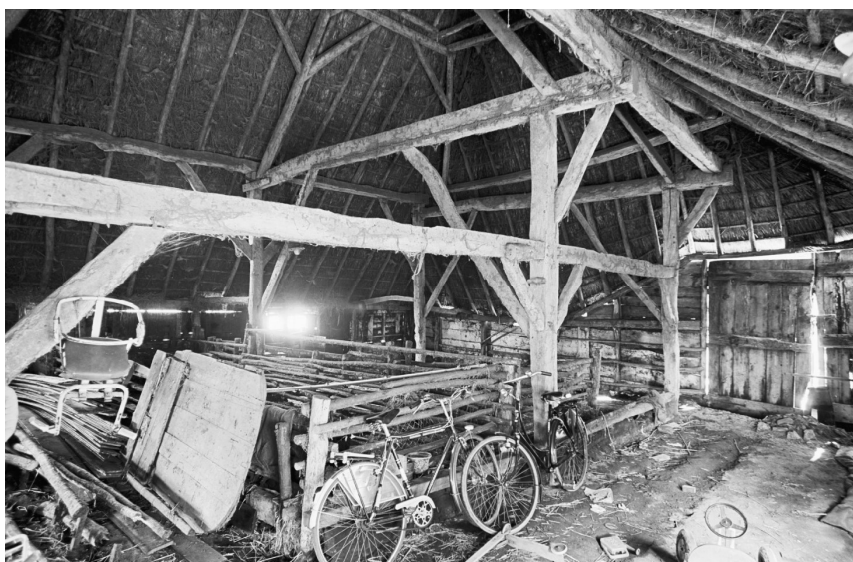
Zicht op de kap vanuit de deel. Hier is ook de verlenging van de dekbalken te zien.
Foto initiatiefnemer, 2023

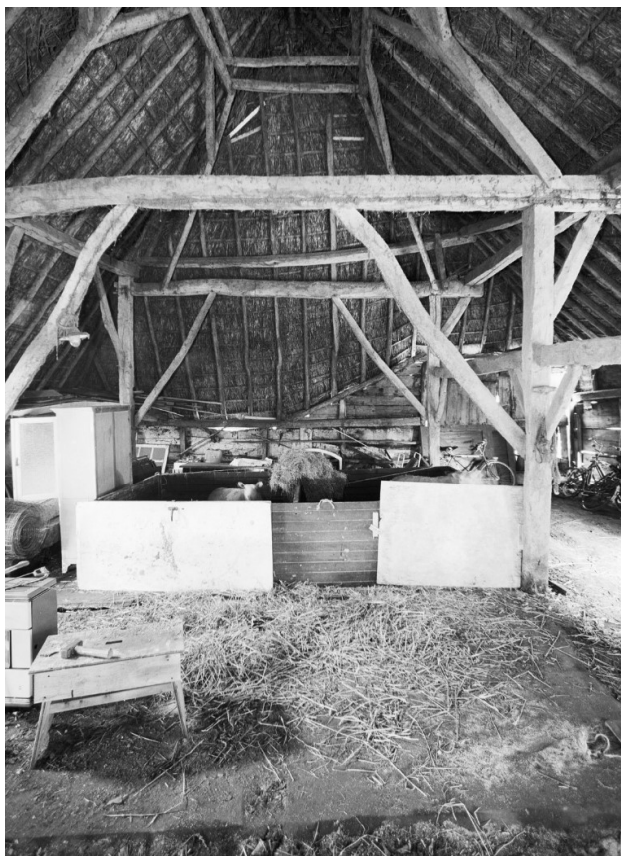
Interieur van de Vlaamse schuur van HeerenBoeren, Boschoven 6 te Baarle-Nassau
Foto Facebook HeerenBoeren Baarle

Vlaamse schuur uit 1686 aan de Cauwelaerseweg 5 te Ulvenhout AC
Foto RCE, L.M. Tangel, 1980
Documentnummer 211.394

Interieur van de schuur aan de Cauwelaerseweg 5 te Ulvenhout AC
Foto RCE, L.M. Tangel, 1980
Documentnummer 211.396

Interieur van de schuur aan de Cauwelaerweg 5 te Ulvenhout AC
Foto RCE, L.M. Tangel, 1983
Documentnummer 242.016